THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישע וואָרט

Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., Published daily except Saturday and Sunday.

ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.

Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

ניט וועלן צו ניט וועלן איז ניט גלייך . . .

מיר זיינען געווען גרייט צו געבן דער פוילישער רעגירונג דעם "בענעפיט פון צווייפל" און אננעמען איר דערקלערונג, אז זי וועט באַנוצן זיך מיט די ענערגישסטע מיטלען אונטערצודריקן די כוואליע פון אנטי אידישע פאַגראָמען און אטאקעס וואס בישעוועזן אין לאנד.

דער רעגירונגס "אפנהארציקער" און מוטיקער ענטשלוס אין סיים אויף דער אינטערפעלאציע פון די אידישע דעפּוטאטן איבער דעם ענין האט באמת געמאכט א גוטן איינדרוק. די רעגירונג האט אין דעם ענט־פער ניט געפּרואוווט אויסדרייען זיך פון איר פארפליכטונג הגבי די אי־דישע בירגער פון לאנד און זייער זיכערקייט. אין האט ניט געפּרואוווט צוריקווארפן די שולד פאר די אומרוען אויף די געלטיגע אידן. וואס איז א גאנץ געוויינלאכע דערשיינונג אין די אנטיסעמיטישע לענדער. זי האט אויף דעם שארפסטן אופן פארדאמט די אנטיסעמיטישע ענדער קישע סטודענטן וואס הצעגן אויף אין פירן אן די אטאקעס. אין האט צוגעזאגט אנצוגעמען די שטרענגסטע מיטלען קעגן די שולדיקע.

דער רעגירונגס דערקלערונג האט געמאכט אזא איינדרוק מיט איר ערנסטקייט. אז אפילו די אידישע דעפּוטאטן, וואס וויינען שוין זייער גוט דעם ווערט פון הבטחות, זיינען אנטוואפנט געווארן. פאר זיי איז גאַרנישט ניט פארבלייבן אויסער אננעמען דער רעגירונגס הבטחות און וואַרטן אויף רעזולטאטן.

און וואס זיינען די רעזולטאטן? די אנטיסעמיטישע אומרוען האלטן זיך אין איין פארשריין איבערן לאנד. אננעמענדיק אלץ א מער ערנסט פארגעס. דיי אנטיסעמיטישע אומרוען זיינען אין דער רעגירונג, אין זיי פיקן, אז זיי קאָנען נעמען שאנדן . . .

עס איז אמת, אז די פאליציי איז בכלל גאנץ אקטיוו אין אונ־טערדריקן די אומרוען, אין די אינזולטירטסטען פארוואלטונגען שליסן די שולן און דראָען די אנטיסעמיטישע סטודענטן מיט דיסציפּלינארע מיטלען. עס איז אמת, אז זיין די פאליציי וואלט געווען פאסיוויער, וואלט די חוצפה פון די אנטיסעמיטן געווען א סך גרעסער און א סך מער אידיש בלוט וואלט פארגאסן געווארן אין אידיש פארמעגן וואלט מער צעשטערט און צעפלינדערט געווארן.

גלויבן מיר דערפאר, אז די פוילישע רעגירונג וויל טאקע ניט האבן קיין אידישע פאַגראָמען ביי זיך אין לאנד: זי האט גענוג גע־דולד צו וואַרטן ביז זי דיי עקאָנאָמישע מיטלען וואס ווערן דערגעפירט אין לאנד וועלן ביסלאכווייז אויסראמען די אידישע באַפעלקערונג. און זי וויל ערנסט אויסמיידן דעם שאנד־פלעק פון כארבארישע פאַגראָמען אין פוילן . . .

אבער אט דאס "ניט־וועלן", זעט אויס, איז פון עפּעס א צווייטן גראד: זי וויל טאקע ניט, אבער זי וועט זיך ניט לייגן אין דער לייגג אין דער ברייט אין זי וועט זיך ניט איינרייסן צופיל מיט די אנטי־סעמיטישע עלעמענטן צוליב די אידן . . .

מיט רעכט איז אנגעצייגט געווארן אויף דער ניי־ארקער אי־דישער מאַנדאַטאָרישע אין פּעניסילוואניא האַמעל, לעצטן זונטאָג, אז פוילן פארמאָגט די גרעסטע ארמיי אין די אמבעסטן אָרגאַניזירטע פאליציי אין צענטראלער אייראָפּע. די פוילישע רעגירונג דרוקט מיט זייער חיל אונטער זייער לייכט יעדע ערנסטע פאליטישע אפּאזיציע, און זוכט זי וואלט באמת באטראכט די אנטיסעמיטישע אפּאזיציע, וויי פאליטישע קעגנגעשאפט צו איר, וואלט זי זיי גאנץ לייכט געקאנט אונטערדרוקן.

אין פוילן איז דאָ א שטארקע אונטערערדישע קאמוניסטישע באוועגונג, — אפשר א סך א גרעסערע, ווי די אנטיסעמיטישע באַ־וועגונג. וואס ווערט אנגעפירט פון די ענדקעשע פריצים און פאר־שפּרייט צווישן דעם פינסטערסטן טייל פונם המון. דאך האלט זי די קאָ־מוניסטישע באוועגונג אין אייזערנע צוהאנגען, און די קלענסטע דער־שיינונג פון די קאָמוניסטן איזפן איבערפלאך ווערט אונטערדרוקן מיט אן אייזערנער האנט.

און וועגן די רעגירונג וואלט ניט געוואלט די אנטיסעמיטישע אויסברוכן פונקט ווי זי וויל ניט די קאָמוניסטישע, וואלט זי זיי נאך א סך לייכטער געקאנט אונטערדרוקן, ווי זי לעצטע.

אבער דערווייל האבן נאך די אנטיסעמטן ניט דערפילט קיין געפאר מצד דער רעגירונג. נאך זיי נעמען ניט ערנסט דער רעגירונגס דראָהונגען. — אין אויב זיי פילן ניט קיין צוטרוי צו דער רעגירונגס דראָהונגען, מעגן מיר דאך אוואדע צווייפלען אין איר אנטשלאָסענהייט אין אונטערצודרוקן די אנטי־אידישע ראיאָטן מיט דער געהעריקער מיטלען.

מיר גלויבן דערפאר, אז ס'איז געקומען מיט זייט פאר אלגעמיי־נע אידישע פּראָטעסטן אומעטום. — דער איינציקער מיטל וואס מיר האבן אין אונזער בחזיק . . . מיר דארפן פּראָטעסטירן. ווייל עס טוט אונז ווי, אין דערפאר, ווייל קיין אנדער בערייכ־ווייז אין דער געגרייט צו בעסערע עפנטלאכע מיינונג פון דער וועלט. האבן מיר ניט צו וועגן זיך אין א צייט פון ניט.

זאָל די שטים פון אידישן פּראָטעסט דערהערט ווערן אומעטום, און זאָל דער געוויסן פון דער וועלט, אויב אזא איז נאָך פאראן, אויפגעזעוקט ווערן פון זיין גלייכגילטיקייט!

אן אנטיסעמיט א בעל תשובה

די אידישע טעלעגראפן אגענטור ברייטנגט אונז א זייער קוריא־זע נייעס פון רומעניע: ה. דאנילא, פירער פון דער אולטרא־אנטיסע־מיטישער ארגאניזאציע "אייזערנע גווארדיע", פאראנטווארטלאך פאר דעם בארשער און א רייע אנדערע פאַגראָמען, איז געוואָרן א בעל־תשובה!

עס לאזט זיך קוים גלויבן. אבער דער זעלבער דאנילא, וואס איז אזוי טרויעריק באריימט מיט זיינע פאַגראָם העצעס, פארט נאָך איצט ארום איבערן לאנד און רעדט פאר די פּויערס, אבער אנשטאט צו פרייזיקן אנטיסעמיזם, דערקלערט ער, אז "דער אנטיסעמיזם פארגיפטעט די פּויערשע יוגנט און די סטודענטן. און פאראורזאכט דעם גרעסטן שאדן פאר דער גאנצער באַפעלקערונג". — אין וועגן אידן רעדט ער ווי וועגן "אינזערע אידישע ברידער".

אבער דאנילא גייט נאָך ווייטער: ער לייקנט, אז ער איז וועגן געווען אן אנטיסעמיט . . .

דאנילאָס איבערקערעניש איז א רעטעניש פאר די אידן פון בעסאַראביע, וואו ער האט תמיד אָנגעפירט זיין טעטיקייט. די אידן האבן אבער ווייניק צוטרוי צו זיין תשובה. און מען איז חישד אים אין פּאליטישע כוונות: ער זאָל וועלן קריגן די אידישע שטימען אין פאל פון וואהלן.

מיר דערמאָנען זיך, אז דער איצטיקער פּרעמיער פון רומעניע, פּראָפעסאָר יאָרגאַ, האט זיך אויך געהאט אָפּגעטרייסלט פון זיין אמאָ־ליקן אנטיסעמיטיזם. איצט אבער, אויף זיין פּרעמיער פאָסטן, ציינט ער פארס ארויס ווידער זיינע אנטיסעמיטישע צייכן.

און מיר פארשטייען דערפאר גאנץ גוט דעם אומצוטרוי פון די רומעניש אידן צו א רומעניש אנטיסעמיט וואס ווערט א בעל־תשו־בה: ס'איז ניט אומיסט. אין מען קאָן תמיד דערוואַרטן, אז ער וועט ביי דער ערשטער בעסטער געלעגנהייט ארויסציינן ווידער זיין אנטי־סעמיטישן פרצוף . . .

היינריך היינע אלס איד און אידישער קעמפער

(ספּעצ. פאר "דאס אידישע וואָרט")
פון מ. א. טענענבלאט

איזן איצטיקן יובילעאום יאר פון הענריך היינע האט זיך אויך די אר־דישע פּרעסע און ליטעראטור ברייט אפּגערופן. היינע איז כמעט דער איינ־ציגער משומד, וועלכער ווערט באהאנ־דעלט אלס איד. דאס אידישע פאלק האט אים שוין לאנג מוחל געווען דאס בחפּץ'דיק גענומענע ביסל שמד־וואַ־סער, אויף וועלכן היינע אליין האט זיין גאנץ לעבן חרטה געהאט, באַ־טראכטנדיק עס אין זיין יוגנט בלויז אלס איינטרוט בילעט אין דער איי־ראָפּעאישער קולטור. אבער אין זיין שפּעטערן לעבן אלס איינע פון זיינע פיל יוגנט זינדן. די פּיזשיע חטאים האבן דואינירט זיין גוף און געמאכט פון אים יאָרן לאנג א לעבעדיקן מת אויף דער מאטראצענגרופּס, די זע־לישע וינד דורכן שמד האט צערייסן זיין גרויסע נשמה. דער גענייאלער היינטער איז שוין צופיל אפּגעקומען פאר דעם געוויס שווערן חטא א זיך אליין אין אן זיין אפּגעשטאמטן פאלק, מיט וועלכער ער האט זיך אין לעבן — ווי אין דער דיכטונג — געפילט תמיד, ראסיש און זעלש, פארבונדן מיט אומצערייסבארע בענדער. אין אויסגעזעהן אין אן אנדער אופן אין אייביקן בחזיק אין אלגעמיין אין אלע דורות, זייער אר־ביטרערלאיטיגע האט געמוזט אריבער דעם איינגן תחום פון פאלקס־געטאָ, וואס דאס דאמאלטס נעהאמען אין זיך, ווי ארום זיך, בלויז די מויער פון רעליגיע און פון היסטאָריש געוואָרע־נער מאָראַליזם־סאָלידאַריטעט. זיי־ער ארויסטריט פון דער אידישער געזעל־שאפט אין דער אידישער פאלק גע־גו אלד ארויסגעטריב ברוך שפּינאָזאַ אין פון יענעם אידישן דור האט מיט פולע חדשים פון איפּהאלטן זיך אין אשעריקע, זיך ארויסגעוועגט אן דעם נויטיקן אפּאַ־ראט, אז א ציל, אז אן ארבעט אין דער פּאַרפּיוריענעם פארט פון דעם פאסיפיק.

אט די דאזיקע משונה'דיקייט פון דער סיטואציע האט אונז — בפרט מיר, וואס איך האב נערעדט רוסיש — פאדניטיקט פאר דער אומחיימלא־כער אטמאספערע פון דער דאזיקער שטאט, וואס איז געווען פול מיט נע־בעל. כאאס און עלנט, און וואו די אנטרונענע וועלכע זיינען פאריאגנט געווארן דורך דער רויטער כוואליע, זיינען קיין ווארט אין דיסקוסיעס. זיי האבן געשווינן, געשמייכלט העפ־לאך און זיי זיינען מעטאדיש אריינ־גערודנגען אין א גאנצן לאנד. מען האט זייערע סאלדאטן ניט געזעען ארומוואנגלען פוסט און פאס אויבער וואלאדוואסטאן; מען האט זיי נאך זייניקער נעטראפן אין די פארגעני־גענס ערטער. זיי האבן זיך געהאלטן אין פארט, אין דער סביבה פון דעם וואקזאל, אין דער לייגג פון דער באַ־רינע. איך ווייס נישט וי אזוי, אבער דגם זיי זיינען אין דער צאל געווען א סך מער, וואלט מען געזאגט, אז זיי זיינען בלויז א הייפעלע מענשן, נאר ווען מען האט נערעדט פון דער רוסישער באַפעל, וועלכן עס האט תיכף אנגעלייגט דער שבנות'די־קער גענעראל שאבאָ. די שעפּן, האבן נישט געקאָנט קומען צו א פארשטענ־דיקונג, און דער רוסישער פאטאליזם, פּוילקייט און אנאַרגאניזאציאנס מאנגל האבן געפונען אונטער די דאזיקע באַ־רינגונגען א פרעכטיקן באדן פאר אנט־וויקלונג.

אין דעם דאזיקן כאאס און א נאַ־מען, האט בלויז איין אנאַרגאניזם גע־ארבעט מיט מעטאדע, אדרענונגג און איז אינטיקן וועלכע קריג ארויסגעגעבן געווארן, עפּענטן זיך א שטעלע אין דער וועט אשטר דאך דער אומקערן צום עסטערייסטן ראבינזים, ווייל עס איז דער ווירקומאמסטער קענ־דניפּט אנט־קענן דעם אים טיף פארהאפטן קריסט־טענטום. דערפאר איז אבער דער דיכ־טער כל ימיו טיף פארבונדן מיטן אידישן פאלק אלס ליידנדער, גע־פלאגטער ראסישער פאלעקטיוו. ניט בלויז וואס קר ריקט ארויס אין פראנט פון עטלאכע באזונדערע ווערק (דער רבי פון באכאראך, אלמאנזאר, העב־ראישע מעלאדיען) דאס פאר א געמיש פון דעם אידישן פאלק אין גלות, נייי ערט ער, דערווארימט זיך אליין ביים באהאנדלען דעם צרה'דיקן אידישן גר־רל און עס ריייסט זיך אויף ביים סינגען און גייעם פרוב צו שאפן א אייך ער האט באגאנגען דאן דעם זיני־מאניסטישן אויך אלס אנגעזאַץ צום דיקן טראַם, האט ער זיך א לאנגע שפּעטער נאך זייער געשעמט מודה צו זיין. זיינע פּריוואטע ברייוו צו פריינד זיינע מאקע פול מיט חר־טה און תרעומות אויף זיך אליין.

אבער ניט קאנענדיק מער ניין צו־ריק, האט זיך ביי איסאיים פארדראס איבער דער צווואנגסלאנגע, אנטווילקלט א אומשטילבארער האס צום קריסנ־טום. אויף גלייב ניט צי וועלכער עס איז נייצייטיקער איד האט אויי פיינט געהאט דאס קריסטנטום ווי דער "משומד" היינע. איז זיין געדיכט "אן אדום" איז פאראייביקט אט דער גלי־ענדער האס פונקט זיין מאַרטירער־ליד איבערן טויזנט יאריקן אידן־שטערן אין א ווידמונגס עקזעמפּלאר צום "רבי פון באכאראך". ווי שרעקלאך פול מיט נקמה איז זיין שטראף (איז זיין מעלאנכאליש שטאלצן געוואנט איבער ר' יהודה הלוי) פון תהלים אלס קלי־לה אויף די שונאי ישראל :: וואויל דעם, וואס וועט פאקן דיין יונגווארצ־אן זיי צושמעטערן צום פעלזן! אפּי־לו ביי א רגרסטער פראגע איבער השש־ארת הנפש דערלאנגט ער דעם קריסט שוועדיק קלאפּ. "אין דער תורה — שרייבט הייגע — "אין ניט פאראן קיין שום סימן פון מעשלאכן ווי־טערלעכן נאכן טוט. משה איז גע־ווען צו צוזונט פאר אזעלכע נעראנ־קען. ערשט די קראנקהאפטע סעקטע, פון וועלכער קריסטוס און דאס קריסט־טענטום־זיינען אויסגעוואקסן, דער דעקוולטירן אין צייטלעכאראיש עירוב צווישן מיטלאלטערלאך גע־בליבענע אידנטום און דער פריי גייס־טיקער אייראָפּעאישער בעלבאטים.

אבער אזא איינמאליקער רעזולטאט־אנערער פרוב האט דאמאלטס נאך ניט געקאנען זיך איינגעבן. די שווערע טראגיק פון דער ניט געלונגענער אנ־שטרענגונג האט געפונען איר אומ־ליילאכן אויסדרוק אין ערשטן שמד־פאל: דער פארוויצער פון אט דעם "חכמת ישראל פאראיין", דער זיי־ער טאלענטירטער יונגער געלערנטער עדוואַרד נאַזאַ האט אלס ערשטער זיך אפּגע'שמדט און ער האט דערמיט ווי ארויסגעגעבן די שטוב לאזונג: ני־טא קיין אנדערער וועג. די באמיאנ־גען דערהאלטן זיך אלס אייראָפּייער אינם אידנטום זיינען באנקראט. עס איז אבער באראקטעריסטיש, וואס אויך נאכן דאס הארץ מיט מאטער־דיקן צווייפל. דער גרויסער אידישער ראפּעאישער קולטור, אבער אין זיין שפּעטערן לעבן אלס איינע פון זיינע פיל יוגנט זינדן. די פּיזשיע חטאים האבן דואינירט זיין גוף און געמאכט פון אים יאָרן לאנג א לעבעדיקן מת אויף דער מאטראצענגרופּס, די זע־לישע וינד דורכן שמד האט צערייסן זיין גרויסע נשמה. דער גענייאלער היינטער איז שוין צופיל אפּגעקומען פאר דעם געוויס שווערן חטא א זיך אליין אין אן זיין אפּגעשטאמטן פאלק, מיט וועלכער ער האט זיך אין לעבן — ווי אין דער דיכטונג — געפילט תמיד, ראסיש און זעלש, פארבונדן מיט אומצערייסבארע בענדער. ערשט אין דער אידישער פּאַרפּיוריענעם מיט דעם פולקומען ערזאַץ פון אייראָפּעאישער בעלבאטים אין דער פריי גייס־טיקער אייראָפּעאישער בעלבאטים.

אבער אזא איינמאליקער רעזולטאט־אנערער פרוב האט דאמאלטס נאך ניט געקאנען זיך איינגעבן. די שווערע טראגיק פון דער ניט געלונגענער אנ־שטרענגונג האט געפונען איר אומ־ליילאכן אויסדרוק אין ערשטן שמד־פאל: דער פארוויצער פון אט דעם "חכמת ישראל פאראיין", דער זיי־ער טאלענטירטער יונגער געלערנטער עדוואַרד נאַזאַ האט אלס ערשטער זיך אפּגע'שמדט און ער האט דערמיט ווי ארויסגעגעבן די שטוב לאזונג: ני־טא קיין אנדערער וועג. די באמיאנ־גען דערהאלטן זיך אלס אייראָפּייער אינם אידנטום זיינען באנקראט. עס איז אבער באראקטעריסטיש, וואס אויך נאכן דאס הארץ מיט מאטער־דיקן צווייפל. דער גרויסער אידישער ראפּעאישער קולטור, אבער אין זיין שפּעטערן לעבן אלס איינע פון זיינע פיל יוגנט זינדן. די פּיזשיע חטאים האבן דואינירט זיין גוף און געמאכט פון אים יאָרן לאנג א לעבעדיקן מת אויף דער מאטראצענגרופּס, די זע־לישע וינד דורכן שמד האט צערייסן זיין גרויסע נשמה. דער גענייאלער היינטער איז שוין צופיל אפּגעקומען פאר דעם געוויס שווערן חטא א זיך אליין אין אן זיין אפּגעשטאמטן פאלק, מיט וועלכער ער האט זיך אין לעבן — ווי אין דער דיכטונג — געפילט תמיד, ראסיש און זעלש, פארבונדן מיט אומצערייסבארע בענדער. אין אויסגעזעהן אין אן אנדער אופן אין אייביקן בחזיק אין אלגעמיין אין אלע דורות, זייער אר־ביטרערלאיטיגע האט געמוזט אריבער דעם איינגן תחום פון פאלקס־געטאָ, וואס דאס דאמאלטס נעהאמען אין זיך, ווי ארום זיך, בלויז די מויער פון רעליגיע און פון היסטאָריש געוואָרע־נער מאָראַליזם־סאָלידאַריטעט. זיי־ער ארויסטריט פון דער אידישער געזעל־שאפט אין דער אידישער פאלק גע־גו אלד ארויסגעטריב ברוך שפּינאָזאַ אין פון יענעם אידישן דור האט מיט פולע חדשים פון איפּהאלטן זיך אין אשעריקע, זיך ארויסגעוועגט אן דעם נויטיקן אפּאַ־ראט, אז א ציל, אז אן ארבעט אין דער פּאַרפּיוריענעם פארט פון דעם פאסיפיק.

אט די דאזיקע משונה'דיקייט פון דער סיטואציע האט אונז — בפרט מיר, וואס איך האב נערעדט רוסיש — פאדניטיקט פאר דער אומחיימלא־כער אטמאספערע פון דער דאזיקער שטאט, וואס איז געווען פול מיט נע־בעל. כאאס און עלנט, און וואו די אנטרונענע וועלכע זיינען פאריאגנט געווארן דורך דער רויטער כוואליע, זיינען קיין ווארט אין דיסקוסיעס. זיי האבן געשווינן, געשמייכלט העפ־לאך און זיי זיינען מעטאדיש אריינ־גערודנגען אין א גאנצן לאנד. מען האט זייערע סאלדאטן ניט געזעען ארומוואנגלען פוסט און פאס אויבער וואלאדוואסטאן; מען האט זיי נאך זייניקער נעטראפן אין די פארגעני־גענס ערטער. זיי האבן זיך געהאלטן אין פארט, אין דער סביבה פון דעם וואקזאל, אין דער לייגג פון דער באַ־רינע. איך ווייס נישט וי אזוי, אבער דגם זיי זיינען אין דער צאל געווען א סך מער, וואלט מען געזאגט, אז זיי זיינען בלויז א הייפעלע מענשן, נאר ווען מען האט נערעדט פון דער רוסישער באַפעל, וועלכן עס האט תיכף אנגעלייגט דער שבנות'די־קער גענעראל שאבאָ. די שעפּן, האבן נישט געקאָנט קומען צו א פארשטענ־דיקונג, און דער רוסישער פאטאליזם, פּוילקייט און אנאַרגאניזאציאנס מאנגל האבן געפונען אונטער די דאזיקע באַ־רינגונגען א פרעכטיקן באדן פאר אנט־וויקלונג.

אין דעם דאזיקן כאאס און א נאַ־מען, האט בלויז איין אנאַרגאניזם גע־ארבעט מיט מעטאדע, אדרענונגג און אינטיקן וועלכע קריג ארויסגעגעבן געווארן, עפּענטן זיך א שטעלע אין דער וועט אשטר דאך דער אומקערן צום עסטערייסטן ראבינזים, ווייל עס איז דער ווירקומאמסטער קענ־דניפּט אנט־קענן דעם אים טיף פארהאפטן קריסט־טענטום. דערפאר איז אבער דער דיכ־טער כל ימיו טיף פארבונדן מיטן אידישן פאלק אלס ליידנדער, גע־פלאגטער ראסישער פאלעקטיוו. ניט בלויז וואס קר ריקט ארויס אין פראנט פון עטלאכע באזונדערע ווערק (דער רבי פון באכאראך, אלמאנזאר, העב־ראישע מעלאדיען) דאס פאר א געמיש פון דעם אידישן פאלק אין גלות, נייי ערט ער, דערווארימט זיך אליין ביים באהאנדלען דעם צרה'דיקן אידישן גר־רל און עס ריייסט זיך אויף ביים סינגען און גייעם פרוב צו שאפן א אייך ער האט באגאנגען דאן דעם זיני־מאניסטישן אויך אלס אנגעזאַץ צום דיקן טראַם, האט ער זיך א לאנגע שפּעטער נאך זייער געשעמט מודה צו זיין. זיינע פּריוואטע ברייוו צו פריינד זיינע מאקע פול מיט חר־טה און תרעומות אויף זיך אליין.

אבער ניט קאנענדיק מער ניין צו־ריק, האט זיך ביי איסאיים פארדראס איבער דער צווואנגסלאנגע, אנטווילקלט א אומשטילבארער האס צום קריסנ־טום. אויף גלייב ניט צי וועלכער עס איז נייצייטיקער איד האט אויי פיינט געהאט דאס קריסטנטום ווי דער "משומד" היינע. איז זיין געדיכט "אן אדום" איז פאראייביקט אט דער גלי־ענדער האס פונקט זיין מאַרטירער־ליד איבערן טויזנט יאריקן אידן־שטערן